Noveller omöjliga att värja sig mot

Vi har haft högläsning här hemma! Sedan har vi pratat. För de här texterna måste man prata om. Vända och vrida på. Vad är det för berättelser hon bjuder oss på **Ágota Kristóf**? Hennes tunna (70 sidor) och till det yttre lite oansenliga verk *Det kan kvitta* håller långsamt på att landa hos oss. Efter uppläsning, några omtagningar och långa samtal. Är det sagor, gåtor eller kanhända sina värsta mardrömmar författaren levererar?

Hon skriver; *”Och på insidan av mina ögonlock kommer mardrömmen som varit mitt liv att rulla. Men bilderna kommer inte att plåga mig längre. Jag kommer att vara hemma, ensam, gammal och lycklig”.*

I inledningsnovellen *Yxan*, på två sidor, förvånas en kvinna över att hennes man krossade skallen när han plötsligt föll ur sängen och landade på en yxa. *Brevlådan* handlar om väntan på och längtan efter att få motta ett brev som förklarar ett liv och vådan av när brevet verkligen kommer. *Fel nummer* berättar om sökandet efter och rädslan för mänsklig kontakt och vad det kan få för följdverkningar att slå ett felaktigt telefonnummer.

De människor vi får följa i novellerna letar alla efter något som de inte kan sätta fingret på. Något de har bakom sig i livet och ständigt försöker återvända till eller något de hoppas på för framtiden. Här finns Författaren som förtvivlat letar efter ett ämne till sitt stora mästerverk och mannen i *Kanalen* som vandrar runt på gatorna i den nerbrunna staden för att hitta sin son.

Inbrottstjuven på mindre än en sida ger kalla kårar. *”Stäng dörrarna ordentligt. Jag kommer ljudlöst med svartbehandskade*

händer. Jag stannar bara en kort stund, men gör det varje kväll utan avbrott och till alla hem utan undantag… På morgonen när ni vaknar kan ni räkna era pengar, era smycken och ingenting ska saknas. Bara en dag i ert liv.”

Ágota Kristóf har skrivit alla sina böcker på franska, ett språk hon själv betraktade som ”fientligt” och som hon tillägnade sig först som vuxen, efter exilen. Hon betraktade sig själv som analfabet då hon tidigt berövats sitt modersmål, ungerskan, när fadern fängslats och hon skickats till internatskola för att uppfostras på tyska och ryska. Det tröstlösa och monotona livet på klockfabriken där Kristóf hamnade de första åren efter exilen till Schweiz återfinns i novellen *En arbetares död*. Arbetet där utförs repetitivt, dag efter dag med samma rörelser, utan språk, ordlöst. Där dör först själen och sedan kroppen.

Ágota Kristóf är för mig en märklig och gåtfull författare. Svårfångad, oförutsägbar och omöjlig att placera in i ett fack. Hon skriver sina berättelser stramt och kortfattat, nästan som nyhetstelegram, avskalat och nedkokat utan några som helst känslouttryck. Ingenting här är inlindat eller förklarat, allt bara rakt upp och ner och pang på beskrivet. Så kargt och kärvt och samtidigt inrymmer de få orden det mesta.

Återkommande teman är krig och förödelse, förluster, ensamhet och längtan. På ett par sidor har hon kommit fram till det andra författare behöver en hel roman för. Det är en stundtals rent plågsam läsning men texten med all sin återhållna sorg och oförlösta längtan håller mig i ett fast grepp. Omöjligt att värja sig mot. Det är medvetet och skickligt gjort, för att inte säga mästerligt, att väcka så mycket tankar, undran och eftertanke med dessa så korta strofer. Perfekt för alla bokcirklar att sätta tänderna i!

Heléne Nellvik

Det kan kvitta
Original: C´est égal
Ágota Kristóf
Wahlström & Widstrand

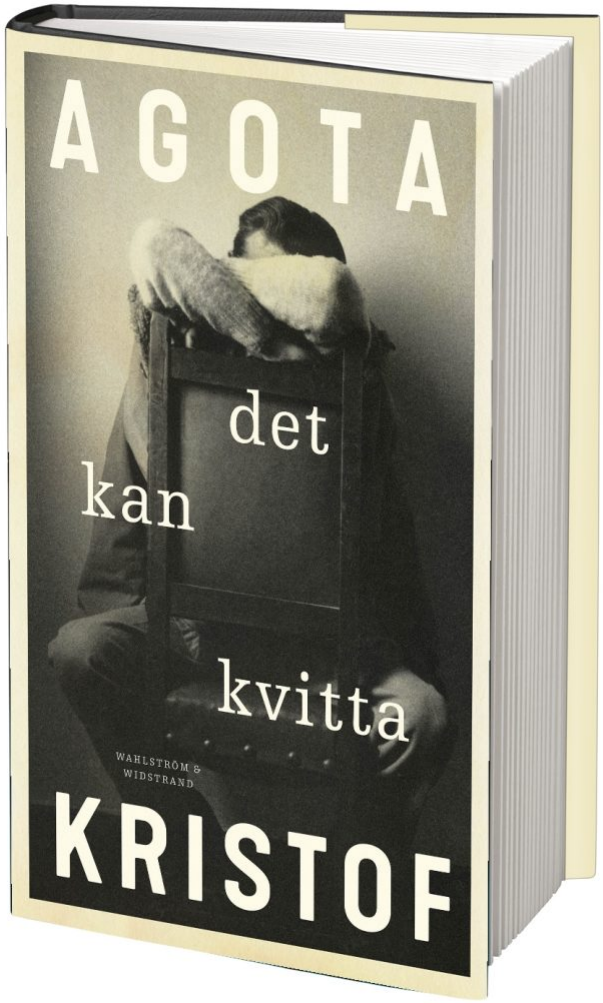

Á**gota Kristóf** (1935 – 2011) kom ursprungligen från Ungern varifrån hon flydde 1956 och bosatte sig senare i Schweiz. Mest känd är hon för trilogin *Den stora skrivboken, Beviset* och *Den tredje lögnen.* Utgivet på svenska finns också *Analfabeten* och *Igår*.